

OPVOEDING TOT REDZAAMHEID

Misschien vindt ge dat woord „redzaamheid” niet mooi. Ik zal u zeggen, hoe ik er aan kwam.

Een paar jaar geleden vormden afgevaardigden van verschillende vereenigingen een comité voor „opvoeding tot de gezinstaat.” Men wilde het leerplan voor de lagere school zóó veranderd zien, dat hierin plaats werd gelaten voor practisch werk, speciaal gericht op de latere taak van den jongen en het meisje in het gezin. Dus: hygiëne, maar ook in het laatste leerjaar huishoudelijk werk. De naam dekte echter in den loop van de besprekingen niet geheel den opzet. Want men bedoelde meer in het algemeen, het onderwijs minder intellectueel en meer practisch te maken. Toen vond één der leden het woord „redzaamheid” uit.

Ik wil nu echter niet schrijven over de school, maar over het gezin. En wel voornamelijk over de jaren, die aan het schoolgaan voorafgaan. Meer speciaal over het laatste jaar als kleuter thuis.

Hoe komt het kind op school? Een beetje handig; een beetje gewend zichzelf te helpen? Of — volkomen onhandig en afhankelijk? Ge voelt, dat dit voor het resultaat van het eigenlijke onderwijs nogal wat verschil maakt.

Het antwoord hangt voor het grootste gedeelte af van het gezin, waaruit het kind komt. Maar voor een kleiner deel van de maatschappij, waarin het met dat gezin verkeert. En als we nu eens even wat opzettelijker nadenken over het samenstel van die maatschappij dan komen we tot de overtuiging, dat vroeger de meeste kinderen meer vanzelfsprekend iets van die redzaamheid leerden dan dit tegenwoordig het geval kan zijn.

Er bestaat een school-leesboekje, dat de geschiedenis vertelt van twee even oude kleuters, die tevens buurtjes waren: Klaas en Kee. Zoo gezellig en leutig zijn hun ervaringen beschreven, dat nu, na jaren, soms nog ineens iemand begint: „weet je nog wel van Klaas en Kee, toen ze zout moesten halen? Dat ze suiker lekkerder vonden en dus om suiker vroegen aan den kruidenier, en ze toen 's middags zoete aardappelen kregen?” Of: „weet je nog, toen ze in die spleet tusschen de huizen kropen, en er niet meer uit konden, omdat ze zich niet konden omkeeren en niet het besef hadden, achteruit te kruipen?”

Er was natuurlijk nog veel meer, maar dit weinige is genoeg om u te doen begrijpen, dat de peuters er op uit werden gestuurd om boodschappen te doen en dat ze op eigen gelegenheid hun dorp gingen verkennen. Ze deden de boodschap wel eens verkeerd en moeder zat wel eens even in onrust, omdat ze nergens te vinden waren, maar per slot kwam alles terecht. En wat het voornaamste was: ze leerden er door.

Nu waren Klaas en Kee arbeiderskinderen, doch ook bij den middenstand kwam het voor, dat een kind om een boodschap werd gestuurd. Eigenlijk was dat in mijn jeugd zoo'n beetje een criterium, dat je niet geheel en al klein meer was: als je alléén naar den winkel kon gaan en het er goed afbracht. Kruideniers, die aan de deur kwamen hooren wat er noodig was, kende je toen niet.

Nu kun je alles thuis bezorgd krijgen. En als je iets hebt vergeten, durf je er nog geen kind om te sturen, want — het drukke verkeer! Het gevaar op straat! Het allergevaarlijkste, dat Klaas en Kee konden ontmoeten, was een kar met een paard ervoor. En het moest al raar gaan, als de voerman dat beest niet in zijn hand had. Een auto echter gaat zooveel harder; hoe kunnen kleine peuters alleen een weg of een straat oversteken? Van

verkenningstochten is in het geheel geen sprake, of men moet al in een zeer, zeer stille buurt wonen.

Als we nu toch willen, dat onze kinderen niet al te laat de gewone dingen van het gewone leven leeren kennen, mogen we hen daarbij heusch wel een handje helpen.

Het is gemakkelijk, de school daarvoor te spannen. Ik wil ook niet beweren, dat het onderwijs niet een beetje practischer zou kunnen worden ingericht.

Maar het gezin is er toch ook nog! En moeder kan toch zelf haar kinderen wel eens meenemen naar den winkel! Als ze een stil uur kiest vindt de kruidenier, vooral als ze een vaste klant is, het best aardig, als de kleine inplaats van de moeder zegt, wat er noodig is, het geld geeft en terug ontvangt. En de juffrouw in het warenhuis heeft tien tegen één een glimlach over voor het parmantige kind, dat inplaats van de moeder de bon afgeeft, en haar terechtwijzing, als het noodig is, pakje mee te nemen, klinkt werkelijk niet snibbig. Het lijken kleinigheden, maar wie oplet, hoe zeldzaam vreemd en verward grootere kinderen soms kunnen doen, als ze onverwacht zelfstandig moeten optreden, ziet wel in, dat het de moeite loont hen reeds vroeg een beetje ervaring bij te brengen.

Bij de commissie, die ik in 't begin noemde, kwamen verhalen in van leerlingen op een H.B.S. en Gymnasium, die geen postpakket konden verzenden, geen postwissel versturen, geen trein opzoeken. En dan stelde men de school in gebreke. Misschien terecht, maar toch: gebeuren al deze dingen niet in een gewoon gezin? Waarom betreft men er dan de kinderen niet in? Een kind, dat zichzelf weet te redden, brengt het vaak verder dan de knappe bol, wien in het gewone leven de handen verkeerd staan.

J. M. W.-W.

Foto J. v. d. Zwan

Een schilderachtig hoekje op een vaderlandsch eilandje